

Tilaajavastuulaki

Tilaaajan vastuu ulkopuolista työvoimaa käytettäessä

Laki tilaaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006) velvoittaa työn tilaaajan selvittämään, että hänen sopimuskumppaninsa on hoitanut lainmukaiset velvoitteensa.

Lain tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista.

Tilaajavastuulain noudattamista valvoo Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue.

Lain soveltamisala

Tilaajavastuulakia sovelletaan Suomessa tehtävään työhön kaikilla toimialoilla. Laki koskee sekä suomalaisia että ulkomaisia yrityksiä näiden käyttäessä ulkopuolista työvoimaa.

Tilaajavastuulaisissa tarkoitettuja tilaajia ovat yritykset ja julkisoikeudelliset yhteisöt, jotka käyttävät vuokrattuja työntekijöitä tai alihankintasopimukseen perustuvaa työvoimaa. Tilaajia ovat kaikki elinkeinonharjoittajat, jotka ovat velvollisia tekemään perusilmoituksen elinkeinotoimintansa aloittamisesta. Tilaaja voi olla myös ulkomainen yritys toimiessaan Suomessa. Maatalouden ja kalastuksen yksityiset elinkeinonharjoittajat sekä kotitaloudet eivät pääsääntöisesti ole tilaajavastuulain tarkoittamia tilaajia.

Vuokratyöntekijä on tehnyt työsopimuksen sellaisen työnantajan kanssa, joka on siirtänyt työntekijän tämän suostumuksen mukaisesti toisen työnantajan käyttöön. Työntekijä työskentelee työn vastaanottajan työnjohton alaisuudessa ja valvonnassa.

Alihankintasopimukseen perustuvissa työtilanteissa lakia sovelletaan tilaajaan edellyttäen, että

- tilaajalla ja tämän sopimuspuolella on alihankintasopimus työn tuloksesta vastiketta vastaan.
- työ tehdään tilaajan työtiloissa tai työkohteissa. Tilaajan työkohde voi sijaita muuallakin kuin hänen hallinnoimissaan tiloissa. Näitä työkohteita on muun muassa rakentamisessa, liikenne- ja kuljetusaloilla sekä palveluissa, joita tuotetaan palvelujen ostajan tai käyttäjän tiloissa.
- työ liittyy tilaajan toiminnassa tavanomaisesti suoritettaviin tehtäviin tai tavanomaiseen toimintaan liittyviin kuljetuksiin. Siivouksen sekä laitteiden ja tilojen huollon ja kunnossapidon katsotaan aina olevan tilaajayrityksen tavanomaisia tehtäviä.
- tilaajalle työskentelee alihankintasopimuksen tehneen sopijapuolen palveluksessa olevia työntekijöitä. Vaikka tilaajan ei tarvitse olla työnantaja, niin hänen kanssaan alihankintasopimuksen tehneeltä toiselta sopijapuolelta edellytetään, että tämä on työnantaja.

Rakentamistoiminnassa selvitysvelvollisuus koskee kaikkia tilaajia, vaikka rakentaminen ei kuuluisi tilaajan tavanomaiseen toimintaan. Rakentaminen kattaa uudisrakentamisen lisäksi muun muassa huolto-, korjaus- sekä maa- ja vesirakentamisen. Rakentamisessa sopimuskumppanin ei tarvitse olla työnantaja, vaan lakia sovelletaan myös yhden henkilön yrityksiin.

Tilaajavastuulaki ei koske pienehköjä alihankintaja vuokratyöntekijöiden käyttöä koskevia sopimuksia. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vuokratyö, joka kestää yhteensä enintään 10 työpäivää, sekä alihankintasopimus, jonka arvo ilman arvonnäköistä on alle 9 000 euroa. Selvitysvelvollisuutta ei voi kiertää pilkkomalla sopimuksia raja-arvot alitaviin osiin. Raja-arvoa laskettaessa työn katsotaan jatkuneen yhdenjaksoisena, jos työ perustuu peräkkäisiin tai lyhyin keskeytyksin jatkuviin sopimuksiin.

Selvitysvelvollisuuden sisältö

Tilajan tulee hankkia ennen alihankinta- tai vuokratyösopimuksen tekemistä seuraavat sopimuskumppania koskevat selvitykset ja todistukset:

1. selvitys merkinnästä ennakkoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
2. kaupparekisteriote
3. veronmaksuasioita koskeva selvitys
4. todistus työntekijän eläkevakuutuksen ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että erääntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty
5. selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista
6. selvitys työterveyshuollon järjestämisestä
7. todistus lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ottamisesta (rakentamistoimintaa koskevilla sopimuksissa)

Tilaja voi hankkia selvityksen sopimuskumppaninsa veronmaksuasioista itse julkisesta verovelkarekisteristä, joka löytyy yritys- ja yhteisötietojärjestelmän verkkopalvelusta (www.ytj.fi). Mikäli verovelkarekisteristä ilmenee verovelan olemassaolo, tulee tilajan selvitysvelvollisuuden täyttääkseen hankkia lisäksi verovelkatodistus.

Mikäli sopimuskumppani ei kuulu verovelkarekisterin piiriin (esim. ulkomainen yhteisö, jolla ei ole sivuliikettä Suomessa), tulee tilajan hankkia sopimuskumppaninsa osalta todistus verojen maksamisesta, verovelkatodistus tai selvitys siitä, että verovelkaa koskeva maksusuunnitelma on tehty.

Tilajan on aina arvioitava, onko sopimuskump-

Tilaja voi hankkia selvityksen sopimuskumppaninsa veronmaksuasioista itse julkisesta verovelkarekisteristä, joka löytyy yritys- ja yhteisötietojärjestelmän verkkopalvelusta. Mikäli verovelkarekisteristä ilmenee verovelan olemassaolo, tulee tilajan selvitysvelvollisuuden täyttääkseen hankkia lisäksi verovelkatodistus.

panin tarkoituksena hoitaa lakisääteiset maksuvelvoitteensa. Mikäli verovelkaa voidaan pitää määrällään merkittävänä ja tilajan olisi täytynyt tietää, ettei sopimuspuolella ole tarkoitusta täyttää lakisääteisiä maksuvelvollisuuksiaan, voidaan tilajalle määrätä korotettu laiminlyöntimaksu.

Sopimuksen solmimishetkellä selvitykset eivät saa olla kolmea kuukautta vanhempia. Selvitykset ja todistukset on säilytettävä vähintään kaksi vuotta sopimusta koskevan työn päättymisestä.

Tilajavastuulain edellyttämiä selvityksiä ja todistuksia ei ole velvollisuutta pyytää, mikäli tilajalla on perusteltu syy luottaa sopimuskumppanin täyttävän lakisääteiset velvollisuutensa sillä perusteella, että sopimuskumppani on julkisoikeudellinen yhteisö tai julkinen osakeyhtiö. Myös tilajan ja sopimuskumppanin aikaisempi sopimussuhde ja sopimuskumppanin toiminnan vakiintuneisuus voivat olla perusteena luotettavuudelle. Rakentamistoimintaan liittyvä tilaja ei kuitenkaan vapaudu selvitysvelvollisuudesta sopimussuhteen vakiintuneisuuden eikä sopimuskumppanin toiminnan vakiintuneisuuden tai niihin rinnastettavan syyn perusteella.

Tilajan tulee aina itse harkita, onko sillä syytä luottaa sopimuspuolen täyttävän lakisääteiset velvoitteensa. Tilajan on pystyttävä asiakirjalla osoittamaan sopimuspuolen toiminnan vakiintuminen. Lisäksi edellytetään, ettei tilajan tiedossa ole seikkoja, jotka poistavat perustellun syyn luottaa sopimuspuoleen (esim. ennakkoperintärekisteristä poistaminen).

Ulkomainen yritys sopimuspuolena

Tilajan on hankittava vastaavat tiedot myös ulkomaiselta sopimuskumppaniltaan.

Jos ulkomaisella yrityksellä on sopimuksentekohetkellä Y-tunnus Suomessa, tulee 1 kohdan rekisteriselvitykset sekä 3 kohdan veronmaksuasioita koskevat selvitykset hankkia yrityksen sijoittautumismaan lisäksi myös Suomesta.

Jos ulkomainen sopimuspuoli lähettää Suomeen työntekijöitä, tilajan on selvitettävä työntekijöiden eläke- ja tapaturmavakuuttaminen viimeistään ennen työn aloittamista. EU:n ja ETA:n alueelta tulevien lähetettyjen työntekijöiden osalta eläke- ja tapaturmavakuuttamista koskevat tiedot osoitetaan lähetetyn työntekijän todistuksella eli A1-todistuksella (aiemmin E101-todistus). Jos sopimuspuoli ei esitä lähetetyn työntekijän todistuksia, on selvityksenä tavallisesti esitettävä todistus suomalaisen eläkevakuutuksen ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että eräänntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty sekä rakentamistoimintaan liittyvissä sopimuksissa myös todistus tapaturmavakuuttamisesta Suomessa.

Tilajan on lisäksi sopimusta tehdessään edellytettävä kirjallisesti, että sopimuspuoli toimittaa koko sopimussuhteen ajan lähetettyjen työntekijöiden osalta A1-todistukset ennen kuin nämä aloittavat työnteon Suomessa.

Rakentamistoimintaan liittyvissä sopimuksissa tilaajalla on jatkuva velvoite varmistua siitä, että sopimuskumppanin lähetetyillä työntekijöillä on voimassa olevat A1-todistukset. Sama velvoite koskee tilaajaa myös kaikissa ennen syyskuuta 2015 solmittuissa sopimuksissa riippumatta siitä, mitä työtä sopimus koskee.

Selvitysvelvollisuuden laiminlyönti ja laiminlyöntimaksu

Selvitysvelvollisuuden rikkomisesta tilaajalle määrätään laiminlyöntimaksu. Laiminlyöntimaksun vähimmäismäärä on 2 000 euroa ja enimmäismäärä 20 000 euroa.

Korotettu laiminlyöntimaksu määrätään tilaajalle, joka on tehnyt sopimuksen liiketoimintakieltoon määrätyn elinkeinonharjoittajan kanssa tai yrityksen kanssa, jonka yhtiömies, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai muussa näihin rinnastettavassa asemassa oleva henkilö on määrätty liiketoimintakieltoon. Samoin korotettu laiminlyöntimaksu voidaan määrätä, mikäli tilaajan on täytynyt ymmärtää, ettei sopimuskumppanilla ole tarkoitus täyttää työnantajana lakisääteisiä maksuvelvoitteita. Korotetun laiminlyöntimaksun vähimmäismäärä on 20 000 euroa ja enimmäismäärä 65 000 euroa.

Laiminlyöntimaksun ja korotetun laiminlyöntimaksun määrää Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue.

Henkilöstön edustajien tiedonsaantioikeus

Luottamusmiehellä sekä luottamus- ja työsuojeluvaltuutetulla on oikeus pyynnöstä saada tilaajavastuulaisissa yksilöidyt tiedot alihankinta- ja vuokratyösopimuksiin liittyen.

Luottamushenkilöille on selvitettävä vuokratyön käytön syy, käytettävän työvoiman määrä, yrityksen yksilöintitiedot, työkohde, työtehtävät, sopimuksen kestoaika sekä vuokratyötä tai alihankintatyötä tekeviin työntekijöihin sovellettava työehtosopimus tai sen puuttuessa keskeiset työehdot.

LISÄTIETOJA: